

→ 3. BASKI

JORGE LUIS BORGES

Alçaklığın Evrensel Tarihi

ÇEVİRİ: SÜLEYMAN DOĞRU

JORGE LUIS BORGES

ALÇAKLIĞIN
EVRENSEL
TARİHİ

Can Modern

Alçaklığın Evrensel Tarihi, Jorge Luis Borges
İspanyolca aslından çeviren: Süleyman Doğru
Historia universal de la infamia
İlk baskı: Editorial Tor, 1935

Bu çeviriye kaynak alınan baskı: *Cuentos completos*, Lumen, 2011.

© 1995, María Kodama

© 2021, Can Sanat Yayınları A.Ş.

Bu eserin Türkçe yayın hakları The Wylie Agency (UK) Ltd. aracılığıyla alınmıştır.

Tüm hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

1. basım: 2021

3. basım: Kasım 2023, İstanbul

Bu kitabın 3. baskısı 2000 adet yapılmıştır.

Dizi editörü: Şirin Etik

Editör: Emrah İmre

Düzeltili: Ebru Aydın

Mizanpaj: Bahar Kuru Yerek

Dizi ve kapak tasarımı: Utku Lomlu / Lom Creative (www.lom.com.tr)

Baskı ve cilt: Vizyon Basımevi Kağıtçılık Matbaacılık ve Yayıncılık
San. Tic. Ltd. Şti.

Beylikdüzü O.S.B Mah. Orkide Cad. No: 1/Z Beylikdüzü-İstanbul
Sertifika No: 52098

ISBN 978-975-07-5138-7

CAN SANAT YAYINLARI

YAPIM VE DAĞITIM TİCARET VE SANAYİ A.Ş.

Maslak Mah. Eski Büyükdere Cad. İz Plaza, No: 9/25, Sarıyer / İstanbul

Telefon: (0212) 252 56 75 / 252 59 88 / 252 59 89 Faks: (0212) 252 72 33

canyayinlari.com

yayinevi@canyayinlari.com

Sertifika No: 43514

JORGE LUIS BORGES

ALÇAKLIĞIN
EVRENSEL
TARİHİ

DENEME

İspanyolca aslından çeviren

Süleyman Doğru

Jorge Luis Borges'in Can Yayınları'ndaki diğer kitapları:

Atlas, 2021

Sonsuzluğun Tarihi, 2021

Yedi Gece, 2022

Tango, 2022

Brodie Raporu, 2023

Dantevari Denemeler, 2023

Kum Kitabı - Shakespeare'in Belleği, 2023

JORGE LUIS BORGES, 1899'da Buenos Aires'te doğdu. Cenevre'de ve İngiltere'de eğitim gördü. Bir dönem İspanya'da yaşadktan sonra 1921'de Arjantin'e dönerek yazarlık hayatına başladı. 1935'te *Alçaklığın Evrensel Tarihi*'ni kaleme aldı. Buenos Aires'te yazarlık faaliyetlerinin dışında kütüphanecilik, İngiliz edebiyatı profesörlüğü, edebiyat cemiyeti başkanlığı gibi görevlerde bulundu. 1955'ten 1970'e kadar Arjantin Ulusal Kütüphanesi'nin yöneticiliğini yaptı. Ünu, 1961'de Formentor Ödülü'nü Samuel Beckett'la paylaştıktan sonra ülke sınırlarını aşmıştı. 1980'de prestijli Cervantes Ödülü'ne layık görüldü. 1986'da öldü. André Maurois'ya göre "uyruğu ve mizacıyla tam bir Arjantinli olsa da kendini evrensel edebiyatla yetiştirmiş" olan Borges, edebiyat, felsefe ve inanç tarihinden fikirleri ustaca sentezleyerek yarattığı özgün evrende zaman, uzay, kader ve gerçeklik gibi evrensel konuları kurguyla kurgu dışının sınırlarının yok olduğu bir üslupla kaleme almıştır.

SÜLEYMAN DOĞRU, 1969'da Keşan'da doğdu. İlköğrenimini Keşan'da, ortaöğreniminiyse İstanbul'da, Galatasaray Lisesi'nde yaptı. İstanbul Üniversitesi Fransız Dili ve Edebiyatı Bölümü'nden 1998'de mezun oldu. Institut Catholique de Paris'de kütüphanecilik ve dokümantasyon formasyonu aldı.

İçindekiler

İlk Baskıya Önsöz	11
1954 Baskısına Önsöz	13
Gaddar Kurtarıcı Lazarus Morell	17
Akla Zıyan Sahtekâr Tom Castro	27
Kadın Korsan Dul Çing	35
Kötülük Tedarikçisi Keşiş Eastman	43
Duygusuz Cani Bill Harrigan	51
Münasebetsiz Protokol Görevlisi Kozuke No Suke	57
Maskeli Boya Ustası Merv'li Hâkim	65
Vesaire	85

İlk Baskıya Önsöz

Bu kitabı meydana getiren anlatı türündeki düzyazı çalışmaları 1933 ve 1934 yıllarında gerçekleştirildiler. Köklerinin Stevenson ve Chesterton'dan yaptığım yeniden okumaların yanı sıra Von Sternberg'in ilk filmlerine, hatta belki de Evaristo Carriego'nun* belli bir biyografisine kadar uzandığı kanısındayım. Birbiriyle alakasız şeyleri bir arada sıralama, devamlılığı sağlamak adına anlık çözümler üretme ya da bir insanın yaşamının iki-üç sahneye indirgenmesi ("Pembe Köşedeki Adam" isimli öyküyü biçimlendiren de bu görsel niyet) gibi yöntemleri kendi amaçlarına alet ettiklerini söylemeliyim. Psikolojik metinler değiller ve öyle olmaya da çalışmıyorlar.

Kitabın son bölümündeki sihir örneklerine gelince, benim onlar üzerindeki hakkım bir çevirmen ve okurunkilerden ibaret. Bazen iyi okurların iyi yazarlardan bile daha siyah ve daha nadir kuğular olduklarına inanırım. Valéry'nin mükemmel ötesi karakteri Edmond Teste'e atfettiği parçaların onun karısına ve arkadaşlarına atfettiklerinden bariz bir biçimde daha az değerli olduğuna kimsenin itiraz edeceğini sanmıyorum.

Okumak, pek tabii ki, yazmanın ardından ortaya çıkan bir etkinliktir ve ona göre daha kendi halinde, daha kişisel, daha zihinseldir.

J.L.B.

Buenos Aires, 27 Mayıs 1935

1954 Baskısına Önsöz

İmkânlarını bilerek tüketen (ya da tüketmek isteyen) ve kendi karikatürüne dönüşmesine ramak kalan biçem bana göre baroktur. Andrew Lang, bin sekiz yüz seksen küsurlara doğru beyhude bir çabayla Pope'un *Odysseia* çevirisini tiye alan bir eser yazmaya kalktı; eser zaten kendisinin bir parodisiydi ve Lang'a gerilimi daha fazla artıracak bir alan bırakmıyordu. Barok tasım biçimlerinden birinin adıdır; 18. yüzyıl onu 17. yüzyıl mimarisinin ve resminin belirli aşırılıklarına uyguladı; bana göre araçlarını açıkça sergileyen ve onları çarçur eden her sanatın varacağı son aşama baroktur. Barokçuluk zihinseldir ve Bernard Shaw'un ifade ettiği gibi her türlü zihinsel uğraş özünde mizahidir. Bu mizahçılık Baltasar Gracián'ın* eserlerinde gayriihhtiyariyken, John Donne'unkilerde istemli ya da bilinçlidir.

Bu sayfaların abartılı başlığı onun barok tabiatını daha en başından ilan ediyor. Onları yumuşatmak yırtıp yok etmekle eşdeğer olurdu; işte bu yüzden, bu sefer *quod scripsi, scripsi** (Yuhanna, 19:22) cümlesine başvurmayı ve onları yirmi yıl sonra oldukları gibi yeniden yayımlamayı yeğliyorum. Onlar öykü yazmaya cesaret edememiş ve başkalarının hikâyelerini tahrif edip çarpıtarak (hiçbir zaman herhangi bir estetik gerekçesi olmadan) eğlenmiş çekingen birinin sorumsuz oyunu. Bu muğlak çalışmalardan dedelerinin dedesinin ismiyle, Francisco Bustos olarak imzaladığı, benzersiz ve biraz da anlaşılmaz bir başarıya ulaşan bir öykünün –“Pembe Köşedeki Adam”– bizzat yazımı gibi zahmetli bir işe geçti.

Kenar mahalle diliyle kaleme aldığı metnin içine iç organ-

lar, evrilmeler gibi bazı kültürlü adam sözcükleri sokuşturdum fark edilecektir. Böyle yaptım, çünkü öyküdeki kabadayı kibarlığa özeniyor ya da –ilkini hükümsüz kılıyor, ama belki de gerçek sebep budur– çünkü kabadayılar da insandır ve her zaman zihinlerde yerleşmiş Kabadayı figürü gibi konuşmazlar.

Büyük Taşıt'ın* âlimleri evrenin özünün boşluk olduğunu gösteriyorlar. Evrenin çok minik bir parçasını oluşturan bu kitap söz konusu olduğunda bunda yerden göğe kadar haklılar. İçinde darağaçları ve korsanlar var, ismindeki *alçaklık* sözcüğü de afallatıyor, ama bu yaygaranın altında hiçbir şey yok. Hepsi bir görünüşten, imgelerin dış yüzeyinden başka bir şey değil; tam da bu yüzden hoş gidebilir. Onu kaleme alan adam çok mutsuzdu, ama yazarken çok keyif aldı; umarım o keyfin bir yansıması okura da ulaşır.

“Vesaire” bölümüne üç yeni parça ekledim.

J.L.B.

I inscribe this book to S.D.: English,
innumerable and an Angel. Also: I offer her
that kernel of myself that I have saved,
somehow – the central heart that deals not in
words, traffics not with dreams and is
untouched by time, by joy, by adversities.†*

GADDAR KURTARICI LAZARUS MORELL

Uzak sebep

1517’de Bartolomé de las Casas, Antiller’deki altın madenlerinin cehennemî çalışma ortamında canı çıkan yerlilere merhamet hissetti ve V. Carlos’a, Antiller’deki altın madenlerinin cehennemî çalışma ortamında canı çıkacak zenciler getirmeyi önerdi. Bir filantropun bu garip çeşitlemesine borçlu olduğumuz şeyler saymakla bitmez: Handy’nin blues şarkıları, Uruguaylı avukat ressam Don Pedro Figari* tarafından Paris’te ulaşılan başarı, yine Uruguaylı Don Vicente Rossi’nin† nitelikli rustik düzyazıları, Abraham Lincoln’ün efsanevi boyutları, Amerikan İçsavaşı’nda ölen beş yüz bin kişi, emekli asker maaşlarına harcanan üç milyar üç yüz milyon dolar, Falucho’nun§ imgesel heykeli, *linç etmek* fiilinin *İspanyol Kraliyet Akademisi Sözlüğü*’nün on üçüncü baskısına girişi, aceleci *Hallelujah* filmi, Melezler ve Zenciler Alayı’nın¶ başındaki Soler tarafından Cerrito Muharebesi sırasında gerçekleştirilen etkili süngü hücumu, Senyorita Falanca’nın lütfu, Martín Fierro’nun öldürdüğü zenci, hüznümlü rumba “El Manisero”, Toussaint L’Ouverture’ün tutuklanıp zindanı boylayan Napoléon’culuğu, Haiti’nin haç ve yı-

lanı, *papaloi* denen Voodoo rahipleri tarafından boğazları palayla kesilen keçilerin kanı, tango'nun annesi *habanera* dansı, *candombe* müziği ve dansı.

Ayrıca gaddar kurtarıcı Lazarus Morell'in* suçlu ve muhteşem varlığı.

Mekân

Suların Babası, dünyanın en geniş alana yayılmış nehri Mississippi, bu eşi benzeri görülmemiş alçağa layık tiyatro sahnesi oldu. (Nehirle ilk kez Álvarez de Pineda karşılaştı, ilk kâşifiyse eski Peru konkistadorlarından, hâpiste geçirdiği aylarda İnka Atahualpa'yı oyalayan satranççı ona öğreten Yüzbaşı Hernando de Soto oldu. Ölüncü onu Mississippi'nin sularına gömdüler.)

Mississippi'nin bağı geniştir; Paraná, Uruguay, Amazon ve Orinoco nehirlerinin sonsuz ve esmer kardeşidir. Melez ten rengindeki suları tarafından her yıl taşınan dört yüz milyon tonu aşkın çamur Meksika Körfezi'ni karartmaktadır. Saygıdeğer ve kadim onca pislik, üzerinde devasa bataklık servilerinin daimi çözünme halindeki bir kıtanın artıklarından beslenerek büyüdüğü ve çamur, ölü balık, sazlık labirentlerinin leş kokulu imparatorluklarının sınırlarını ve huzurunu giderek genişlettikleri bir delta oluşturmuştur. Daha yukarıda, Arkansas ve Ohio taraflarında da ovalar uzanır. Oralarda sarıhummaya meyilli, etraflarında kum, odun ve bulanık sudan başka bir şey olmadığı için taşlara ve demire iştahla bakan, bir deri bir kemik, sarımtırak bir insan ırkı yaşar.

Adamlar

19. yüzyılın başlarında (bizi ilgilendiren tarih bu) kıyılarıdaki uçsuz bucaksız pamuk tarlalarında zenciler güneşin doğuşundan batışına kadar çalışır, toprak zemimli tahta kulübelerde uyurlardı. Anne-evlat ilişkisi hariç akrabalıklar afaki ve muğlaklı. İsimleri vardı, ama soy isimleri olmayabilirdi. Okuma yazma bilmezlerdi. Ünlülerin uzatıldığı bir İngilizceyi yumuşatılmış falsetto sesleriyle mırıldanırlardı. Gardiyanın kırbacı altında öne doğru eğilerek düz sıralar halinde çalışırlardı. Firar ettiklerinde, gür sakallı adamlar güzelim atlarına biner ve güçlü av köpekleriyle birlikte onların izini sürerlerdi.

Hayvani umutlarının ve Afrikalı korkularının tortusuna İncil'in sözlerini eklemişlerdi: Dolayısıyla İsa'ya inanırlardı. Derinden hissederek ve hep birlikte "Go Down Moses"ı söylerlerdi. Mississippi onlar için sıradan Ürdün Nehri'nin muhteşem imgesiydi.

O verimli tarım arazilerinin ve o zenci işçi topluluklarının sahipleri nehre bakan –ve akçamdan Antik Yunan taklidi sütunlu girişleri asla eksik olmayan– malikânelerde yaşayan uzun saçlı, aylak ve açgözlü beyefendilerdi. İyi bir köle onlara bin dolara mal olur ama zorlu çalışma temposunu uzun süre kaldıramazdı. Hatta bazılarının nankörlük edip hastalandığı ve öldüğü olurdu. Bundan ötürü efendileri o kaypaklardan en kısa sürede azami verimi almak zorundaydılar. İşte bu yüzden onları güneşin doğuşundan batışına kadar tarlalarda tutmaları ve çiftliklerin her yıl pamuk, tütün ya da şeker hasadı yapmaları gerekiyordu. Bu dur durak bilmeyen sabırsız tarımla çok yorulan ve fazla ellenen toprak birkaç yılda tükenir, tarım arazileri yabani otlar ve çamurla kaplı çorak topraklara dönüşürdü. Sahipleri tarafından

terk edilen bu arazilerde, kenar mahallelerde, sık sazlıklarda, sefil bataklıklarda *poor whites**, yani aşağılık beyazlar yaşarlardı. Bunlar balıkçı, gezgin avcı ya da sığır hırsızıydılar. Siyahlardan bir parça çalıntı yemek diledikleri sık görülen bir durumdu ve perişanlıklarında bir gurur barındırıyorlardı, hiçbir is bulaşmamış, hiçbir şey karışmamış bir safkan olmanın gururuydu bu. Lazarus Morell de onlardan biriydi.

Adam

Amerikan dergilerinin sıklıkla yayımladıkları dagerreyotipi yöntemiyle elde edilmiş Lazarus Morell fotoğrafları gerçek değildir. Böylesine meşhur ve hatırlanmaya layık bir adamın hakiki suretinin yokluğu bir tesadüf olmamalı. Morell'in perdahlı plakadan uzak durduğunu (özellikle arkasında lüzumsuz izler bırakmamak, aynı zamanda da gizemini beslemek için) varsaymak akla yatkın. Bununla birlikte, gençliğinde yakışıklı biri olmadığını, birbirine aşırı yakın gözleri ve ince bir çizgi şeklindeki dudaklarının bu konuda onun lehine bir etki yaratmadığını biliyoruz. Aradan geçen yıllar ona, saçlarına aklar düşmüş alçaklara, talihi yaver gitmiş ve yaptıkları yanlarına kâr kalmış katillere özgü o ihtişamı bahşetti. Sefalet içinde geçen çocukluğuna ve utanç verici hayatına rağmen o artık Güneyli bir eski zaman beyefendisiydi. İncil'i ezbere biliyor ve görülmemiş inandırıcılıkta vaazlar veriyordu. "Ben Lazarus Morell'i kürsüde gördüm," diye not düşüyor Baton Rouge, Louisiana'daki bir kumarhane sahibi, "ilham verici sözlerini dinledim ve gözlerine dolan yaşları gördüm. Onun Tanrı'nın gözünde zina yapan, satmak için zencileri kaçıran ve cinayet işleyen biri oldu-

ğunu biliyordum, ama benim gözlerimden de yaşlar döküldü.”

Bu kutsal sıvı akışlarıyla ilgili diğer bir nitelikli tanıklığı bizzat Morell tedarik ediyor. “İncil’i rasgele açtım ve orada karşıma Aziz Pavlus’un çok münasip bir ayeti çıktı ve onunla ilgili bir saat yirmi dakika vaaz verdim. Crenshaw ve arkadaşları da bu zamanı boşa harcamadılar ve kilisedeki cemaate ait bütün atları çalıp götürdüler. Onları Arkansas eyaletinde sattık, sadece çok enerjik bir doru atı kendi kullanımım için ayırdım. At, Crenshaw’un da çok hoşuna gitmişti, ama atın ona uygun olmadığını kendisine gösterdim.”

Yöntem

Bir eyalette çalınıp başka bir eyalette satılan atlar Morell’in suç kariyerindeki çok küçük bir sapmayı teşkil etseler de, bugün ona Alçaklığın Evrensel Tarihi’ndeki müstesna yeri sağlayan yöntemin habercisi oldular. Bu yöntem sadece onu belirleyen *sui generis* koşullardan değil, aynı zamanda gerektirdiği rezillik, umudu kendi çıkarlarına iğrenççe alet etme ve bir kâbusun korkunç gelişimini andıran kademeli ilerlemeden ötürü de benzersiz. Al Capone ve Bugs Moran büyük bir şehirde korkunç miktarda paralar ve itaatkâr makineli tüfeklerle faaliyet gösterirler, ama yaptıkları çok sıradandır. Tekelleşmek için kapışırılar, hepsi bu... Adam sayılarına gelince, Morell’in komuta ettiklerinin sayısı hepsi bu yola baş koymuş bin kişiye kadar çıkmıştı. Bunların iki yüzü yüksek konseyi oluşturur ve oradan çıkan emirler geri kalan sekiz yüz kişi tarafından yerine getirilirdi. Bütün risk kademce aşağıdakiler tarafından üstlenilir, buna karşı çı-

kanlar ya adalete teslim edilir ya da ayaklarına güzelce bağlanan bir taşla suyu bulanık, akışı şiddetli nehri boy-larlardı. Onlar genellikle melezdi ve şeytani misyonları suydı:

Güney'in uçsuz bucaksız tarım arazilerini –parmak-larında saygı görmelerini sağlayan gösterişli yüzüklerle-dolaşırlardı. Gariban zencinin birini seçer ve ona özgür-lük teklif ederlerdi. Bunun için yapması gerekenin ken-dileri tarafından başka bir çiftliğe satılmak üzere patro-nunun çiftliğinden firar etmesi olduğunu söylerlerdi. Bu durumda onun satışından elde edecekleri paranın bir kısmını ona verme ve oradan kaçıp özgürlükçü bir eya-lete ulaşmasına yardımcı olma vaadinde bulunurlardı. Para ve özgürlük, gümüş dolarların şakırtısı ve özgürlük, ona bundan daha teşvik edici ne sunulabilir ki? Böylece köle ilk firarına kalkışırdı.

Bu işin doğal yolu nehirdi. Bir kano, bir vapur amba-rı, bir mavna, burnunda küçük bir kabini ya da branda bezinden çadırları bulunan gökyüzü kadar büyük bir sal; kaçışın neyle olacağının bir önemi yoktu, önemli olan o şeyi azgın nehirde kontrol etmeyi ve güvende kalmayı bilmektir... Kaçıp kurtulduğunda başka bir çiftlik sahibi-ne satılır, oradan da sazlıklara ya da kanyonlara kaçar. İşte o zaman korkunç velinimetleri (o noktada onlardan kuşkulana başlanmış olurdu) ne idüğü belirsiz mas-rafları ileri sürerek onu son kez satmaları gerektiğini bil-dirir, döndüğünde iki satıştan payını ve özgürlüğünü ve-receklerini söylerlerdi. Adam kendini bir kez daha sattı-rır, orada bir süre çalışır ve son kaçışında av köpekleri ve kırbaç tehlikesine meydan okurdu. Kan ter içinde, çare-sizce ve bitkin halde velinimetlerinin yanına dönerdi.

Nihai özgürlük

Geriye bu olayların hukuki yönünü değerlendirmek kalıyor. Morell'in tetikçileri zenciye satışa çıkarmak için ilk sahibinin onun firarını ihbar edip bulana ödül vaat etmesini beklerlerdi, zira o andan itibaren herkes köleyi elinde tutma hakkına sahip olurdu. Başkasına satılması durumunda bu ancak bir istismar olarak görülebilir, ama suç teşkil etmezdi. Medeni hukuka başvurmak lüzumsuz bir masraftan başka bir şey değildi, çünkü uğranılan zararlar asla karşılanmazdı.

Bütün bunlar son derece rahatlatıcı görünse de, evdeki hesap her zaman çarşıya uymayabilirdi. Mesela zenci konuşabilirdi; sırf minnetinden ya da ıstırabından ötürü her şeyi ifşa etme ihtimali pekâlâ mevcuttu. Köle doğmuş soysuz, ona vermemeleri gereken dolarları harcamak için gideceği Illinois'un Cairo kentindeki bir kerhanede devireceği birkaç maşrapa çavdar viskisinin ardından, sırrı ağzından kaçırabilirdi. O yıllarda kölecilik karşıtı bir parti, mülkiyete karşı çıkararak zencilerin özgürlüğü lehinde söylevler verip onları kaçırmaya teşvik eden tehlikeli bir çılgınlar güruhu Kuzey'de kargaşaya sebep olmaktaydı ve Morell o anarşistlerle karıştırılmayı asla göze alamazdı. O bir Yankee değildi, beyaz oğlu, beyaz torunu Güneyli bir beyaz adamdı, bu işlerden elini ayağını çekeceği, saygın bir beyefendiye dönüşeceği ve fersahlarca pamuk tarlalarına ve oralarda bel büküp çalışan sıra sıra kölelere sahip olacağı günleri bekliyordu. Onca deneyimden sonra lüzumsuz riskler alacak biri değildi.

Kaçak köle, özgürlüğüne kavuşmayı bekliyordu. O sırada Lazarus Morell'in tekinsiz melezleri belli belirsiz bir baş hareketinden ibaret bir işaretleşmeyle bir emri birbirlerine aktarır ve köleyi görmekten, duymaktan, do-

"Bu kitabı meydana getiren anlatı türündeki düzyazı çalışmaları 1933 ve 1934 yıllarında gerçekleştirildi. Köklerinin Stevenson ve Chesterton'dan yaptığım yeniden okumaların yanı sıra Von Sternberg'in ilk filmlerine, hatta belki Evaristo Carriego'nun belli bir biyografisine kadar uzandığı kanısındayım. Birbiriyle alakasız şeyleri de bir arada sıralama, devamlılığı sağlamak adına anlık çözümler üretme ya da bir insanın yaşamının iki-üç sahneye indirgenmesi ("Pembe Köşedeki Adam" öyküsünü biçimlendiren de bu görsel niyet) gibi yöntemleri kendi amaçlarına alet ettiklerini söylemeliyim. Psikolojik metinler değiller ve öyle olmaya da çalışmıyorlar."

Borges, edebiyatın evrensel tarihindeki en iyi hikâyelerden bazılarını yazdı. Aynı zamanda Alçaklığın Evrensel Tarihi'ni de yazdı.

Julio Cortázar

#arjantinedebiyatı #kötülük #suç #metakurmaca #kurmaca
#öykü #tarih #din

